

Naturbasert reiseliv som ressurs for lokalsamfunn

Innlegg på seminaret Naturbasert reiseliv
Direktoratet for Naturforvaltning
27. sept. 2007
ebr@vestforsk.no

Nasjonalt kunnskapssenter for geoturisme og bærekraftig reiseliv

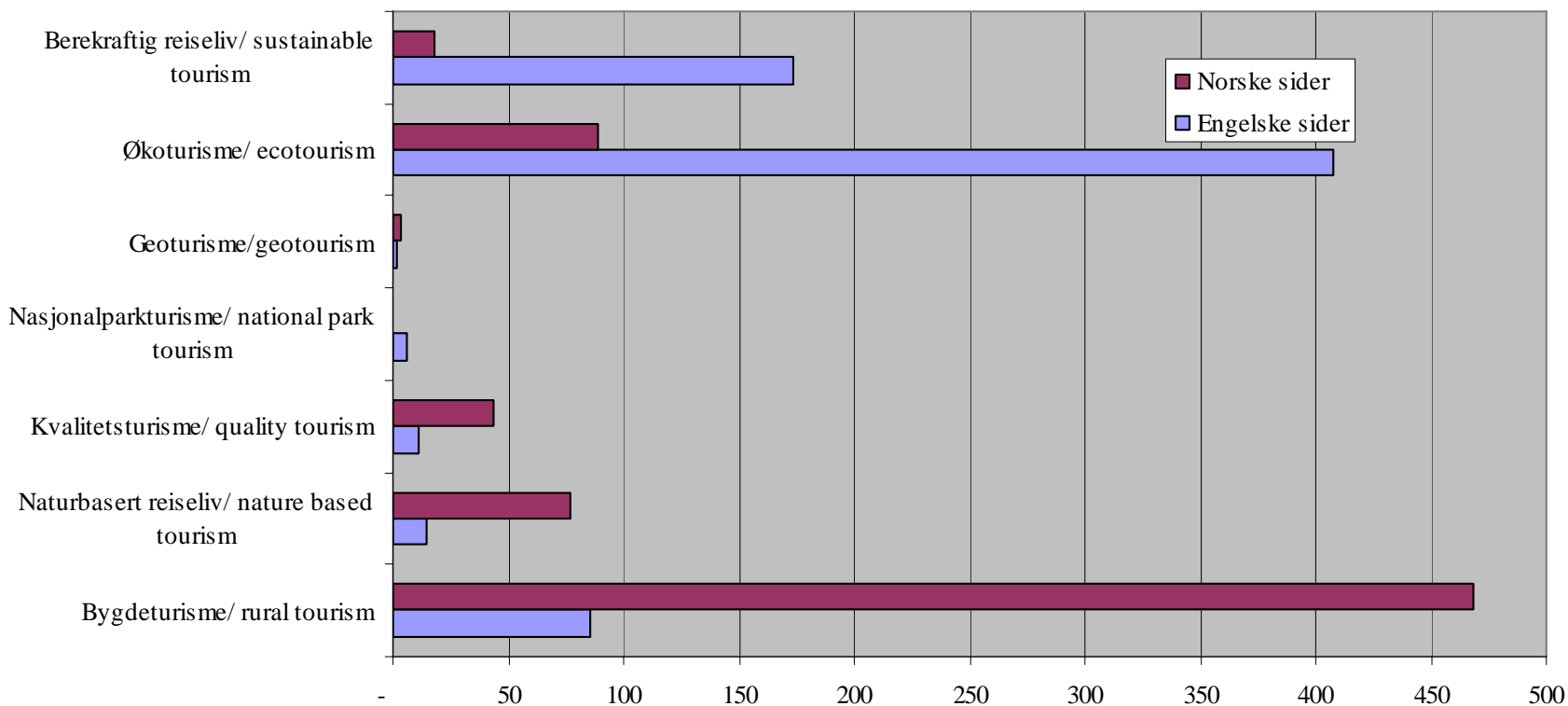
- Om senteret
  - Åpnet 2. mai 2007
  - Etablert av Vestlandsforskning og Høgskulen i Sogn og Fjordane
  - Per i dag 4 ½ forskerårsverk
  - Mål om øremerkede statlige bevilgninger til 10 forskerårsverk
  - Formål med senteret: forske for størst mulig lokal verdiskaping og mest mulig bærekraftig utvikling

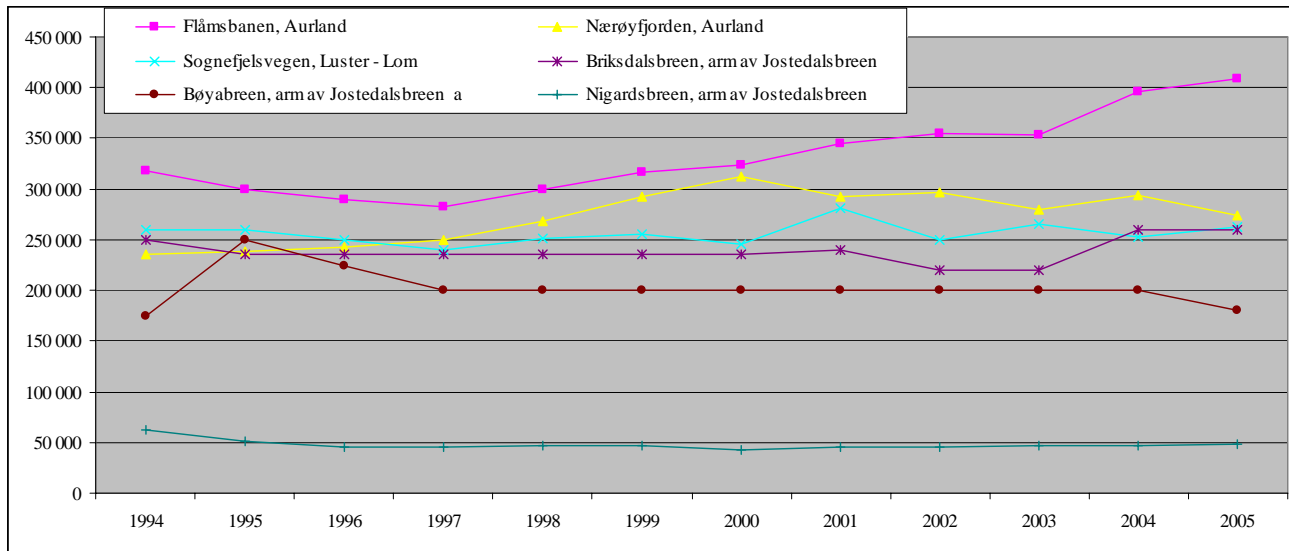
- Noen pågående reiselivsprosjekter
  - Følgeforske verdensparkarbeidet i Aurland (for Norges forskningsråd)
  - Analyse av konfliktene vindkraft/reiseliv (for NHO reiseliv og Vindkraftindustrien)
  - Utvikle indikatorbasert kvalitetssystem for geoturisme (for Hotellgruppa i Sogn)

Hvem kommuniserer vi med?

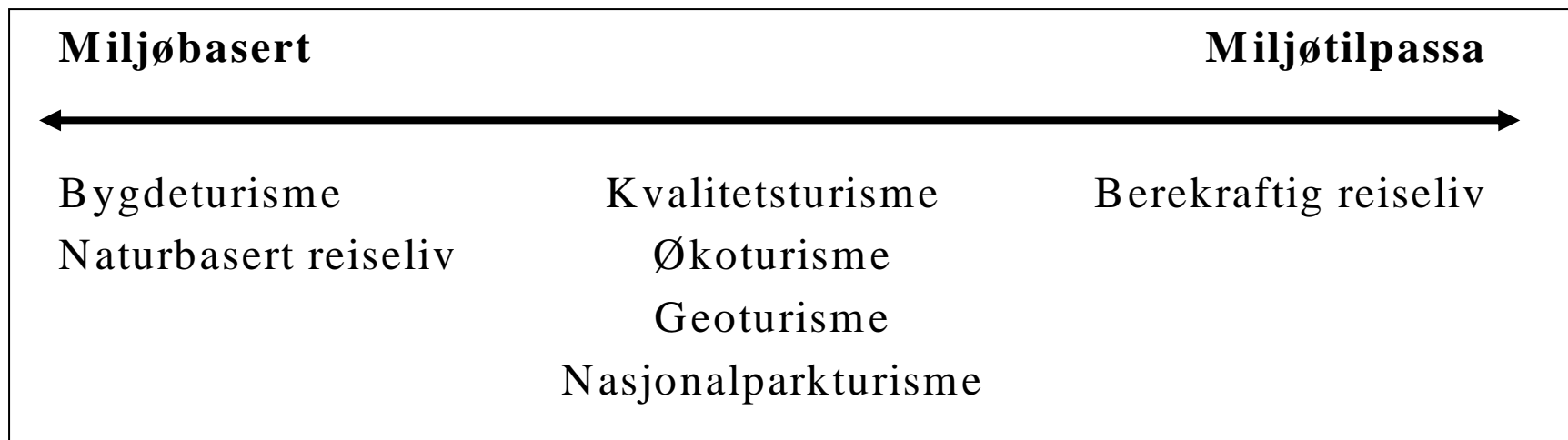
Indekserte tal eksakte treff på www.google.com (snitt oppslag = 100)

Reiselivet i Norge er naturbasert!

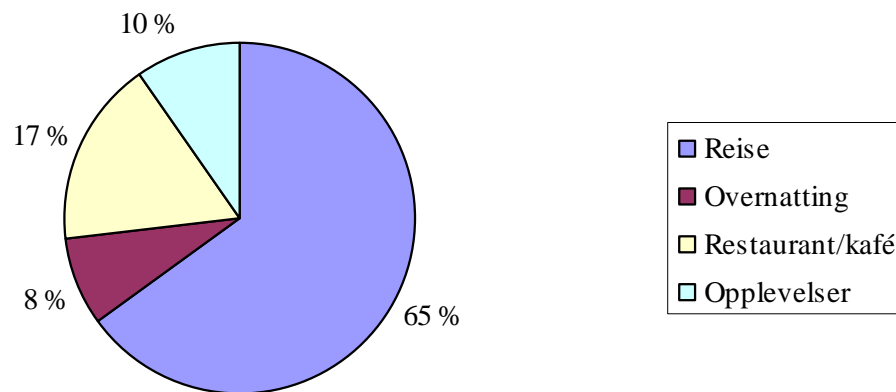

"Men, er det naturbaserte miljøtilpasset?"

Reiselivet som del av problemet

Utsleppstype	Reiseliv	Norge totalt	Del reiseliv
Karbondioksid, CO ₂	4.425.764	33.287.000	13,3 %
Nitrogenoksid, NO _x	39.934	222.700	17,9 %
Karbonmonoksid, CO	152.159	590.000	25,8 %
Flyktige organiske sambindingar, VOC	46.183	175.500	26,3 %
Svoveldioksid, SO ₂	002	10.500	0,0 %

Natur- og kulturkvalitetane må sikrast

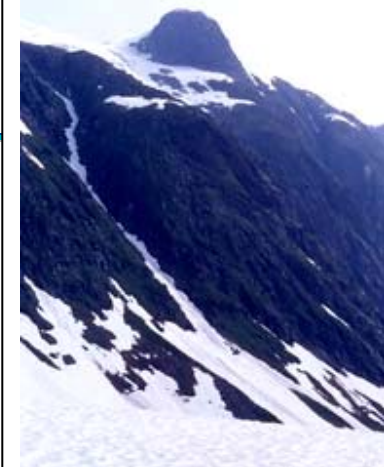
- Turistbedrifter i Sogn og Fjordane seier:
  - Ikkje nødvendigvis vern, men ta vare på kvalitetane i natur og kulturlandskap fordi dette er en så viktig del av reiselivsproduktet
- Trusler:
  - Attgroing av kulturlandskap og fråflytting
  - Frislepp av motorisert ferdsel
  - Utbygging i kystbeltet (t.d. vindkraft)
- Balansegang:
  - *”Viktig at det er vern slik at området ikkje vert forringa eller øydelagt. Men det må ikkje hindre vidare utvikling... Vi er avhengig av levande bygder”* (marknadsjef, transportselskap)
  - Jens A. Risnes: Det er kulturen i storslått natur som gjør Norge unikt, eks: gardsturisme i FjordNorge

Reiselivet basert på FELLESGODE

- Naturmiljø, landskap og kultur:
  - Kvaliteten
  - Tilgang
- Utnyttinga av goda må skje på en måte som ikke forringer kvaliteten eller hindrer adgang
- Det som er fornuftig for ein bedrift kan vere ufornuftig for fellesskapen
  - *For eksempel: Aksjoner mot helikopterturisme i Jostedalen*
- Bruken av kollektive gode må reguleres av samfunnet
  - Hvordan? Med loven i hånd eller gjennom dialog med ulike brukerinteresser

”Heli-slaget”
om Kaldakari

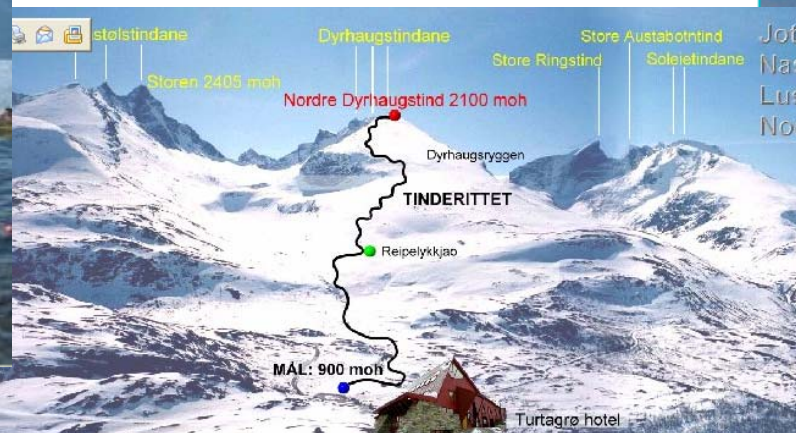
Ulike utviklingstrender

- Dimensjoner i det naturbaserte reiselivet:
  - Volum ----- småskala
  - Konsentrert ----- spredd
  - Høg motorisering ----- Lav motorisering
  - Segregering ----- integrering (ifht. lokalsamfunnet)
- Det høgt motoriserte og segregerte mest problematisk, eks. Cruiseturisme med helikopterturer
- Lavt motorisert og integrert, eks. Breføring (på Nigardsbreen i Jostedalen) og padling/roing/segling (Åreleiken på Nærøyfjorden)

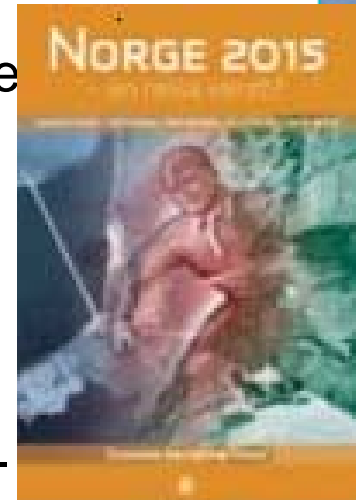
Mangfold gir alliansemuligheter

Forholdet til lokalsamfunnet	Høg motorisering	Lav motorisering
Segregert (ikke tradisjonell aktivitet)	Helikopter Sommer gondol	Ekstremспорт Fjellsport Friluftsliv
Integrert (tradisjonell aktivitet)	Snøskuter (firjuling?)	Høsting, kultur- historiske arr., stølsliv, trim, sykling

Den “hotte gode vilje” – nytt scenarie

- Kombinasjonen av “hot” (intens og dristig), lavt motorisert og aktiviteter som er integrert i lokalsamfunnet:
  - Tinderittet i Jotunheimen
  - Sognefjord Challenge (fikk FjordNorge sin nyskappingspris i 2006)
  - Ekstremспортveko på Voss
  - m.fl.
- ”Hot” og lav motorisering sett på som en motsetning i scenarier for Norge 2015
  - “Den gode vilje”: dyrt, velmenende og traurig
  - “Some like it hot”: spenstig, ungt og innovativt
  - “For en neve dollar”: ”likegyldighet” alternativet
- Allianse med de som ser betydningen av å ta vare naturmiljøkvalitetene, men hvor noe tilrettelegging er nødvendig

Berekraftig reiseliv + Bygdeturisme = Geoturisme

- *GEOTOURISM adds to these principles [sustainable tourism] by building on geographical character—"sense of place"—to create a type of tourism that emphasizes the distinctiveness of its locale, beneficial to visitor and resident alike. Geotourism supports the geographical character of a place—its environment, culture, heritage, aesthetics, and the well-being of its citizens.*

Kjernekarakteristika:

Berekraftig reiseliv (miljøtilpasset lokalt og globalt)

Lokal forankring (eigarskap og verdiskaping)

Lokalt særpreg (kultur, historie, identitet, miljø)

Forskningsenter for
geoturisme og berekraftig reiseliv

To scenarier - ulike virkninger lokalt

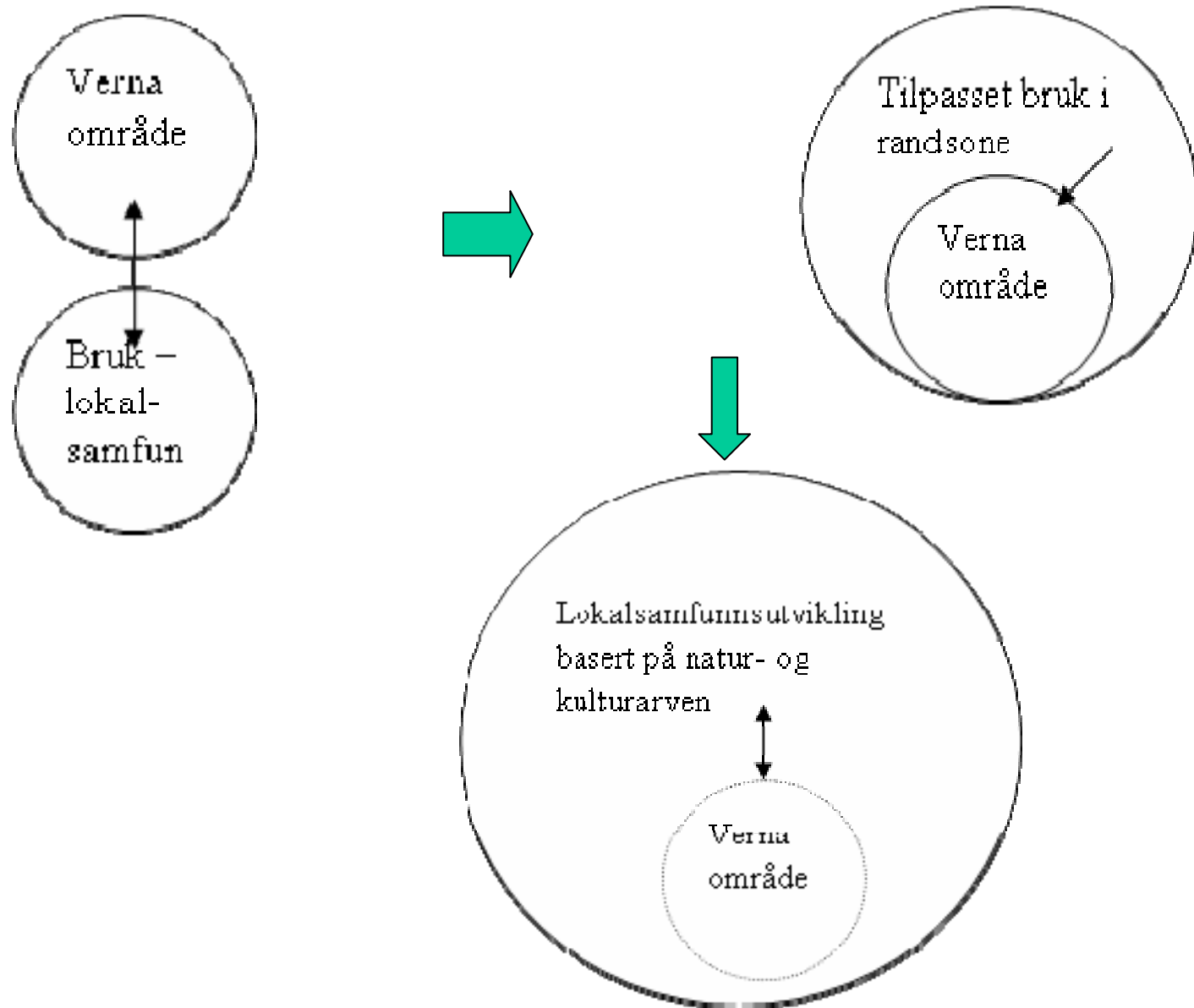
- Tilrettelegging for Cruiseturisme
  - Kva legg turistane att (påstand: kr. 1400 i Oslo)?
    - Overnatter, spiser og går i baren på skipet
    - Cruiseoperatørene dobler eller tredobler prisen frå den lokale tilbydar
    - Reelt: 4-500 kr/havn
  - Kven styrer reiselivsutviklinga?
    - Cruiseturisme svekker lokalsamfunn sin innvirkning på utviklinga
    - Segregert fra lokalsamfunnet
- Tilrettelegging for landbasert turisme
  - Den individuelle turist:
    - Kjøper overnatting og servering lokalt direkte fra tilbyder
    - Rallervegen: 1500 kr/døgn
  - Styring:
    - Meir direkte kontakt mellom turist og lokal tilbydar via Internett
    - Mulighet for integrering i lokalsamfunnet

Kan det naturbaserte reiselivet styrke legitimiteten for vern lokalt?

- To ulike modeller:
  - Modell 1, Desentralisert forvaltning: 4 statlige forsøk med lokal forvaltning – næringsutvikling ikke en del av forsøket
  - Modell 2: Integrere næringsutvikling og vern:
    - Lokalt-statlig partnerskap i forvaltning av verneområdet **OG**
    - Støtte til næringsutvikling basert på natur- og kulturarven
- Forvaltning av Nærøyfjorden LVO og Verneprosess i Breheimen bygger på modell 2:
  - Partnerskap i forvaltning av området: inkludere ulike interesser, synfaringer, åpen kommunikasjon
  - Næringsutvikling: Kompetanseutvikling, prosessstøtte, felles strategier, midler til bedrifts- og produktutvikling/
- Hypotese: Integrering mellom Vern og Næringsutvikling vil styrke legitimiteten til vernet og dermed også vernet.
  - Forutsetning: Næring som er basert på ivaretaking av natur og kulturarven

Fra segregering til integrering

Konklusjon

- Reiselivet er avhengig av høg kvalitet på de kollektive goda: landskap, natur, kultur og miljø
- En allianse mellom vern og næring (deler av det naturbaserte reiselivet) kan styrke den lokale legitimiteten til vern
- Kunnskapsbehov mht. hvilket reiseliv som både er bærekraftig og som gir gevinst til lokalsamfunnet
- Flere lokale utviklingsprosesser viser veg fra segregering (av natur og kultur) til integrering (bærekraftig lokalsamfunnsutvikling):
  - Hvordan kan bedre samordning i staten stimulere disse prosessene?
  - Hvordan vil endring i den regionale organiseringen påvirke disse prosessene?